

Per-Inge Buskas
Vice verkställande direktör
08-123 173 34
per-inge.buskas@sll.se

ANMÄLAN

Diariennr
LOC 1810-1603

Styrelsen för Locum AB

Delrapporterings PM 2018 från Landstingsrevisorerna

Ärendet

Anmälan av Landstingsrevisorernas delrapporterings PM 2018.

Revisorernas promemoria är en lägesrapport utifrån de granskningar som genomförts hittills under året inklusive en översiktlig granskning av styrelsens delårsrapport för perioden januari-augusti 2018.

Slutlig avrapportering och bedömning av årets granskning sker i mars/april 2019.

Anette Henriksson
Verkställande direktör

Bilagor

1. Delrapporterings PM 2018 från Landstingsrevisorerna

Delges
Akten

2018-10-25

RK 2018-0027

Locum AB

Delrapporterings – PM 2018

Revisorerna i revisorsgrupp III beslutade 2018-10-25 att uppdra till kontoret att överlämna rapporten till ledningen för Locum AB för kännedom.

Christina Holmqvist
Sekreterare revisorsgrupp III

Delrapporterings-PM 2018

Locum AB

I denna promemoria ges en lägesrapport utifrån de granskningar som genomförts hittills under året inkl. en översiktlig granskning av styrelsens delårsrapport. Promemorian är en delrapportering inför den slutliga avrapporteringen och bedömningen utifrån årets granskning i mars/april 2019.

Locum AB¹ ansvarar, enligt avtal med landstinget, för såväl teknisk som ekonomisk förvaltning av främst sjukvårdsfastigheter inom landstingsfastigheter i Stockholm (LFS). I bedömningen av Locums ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat respektive den interna styrningen och kontrollen ingår därför även en bedömning av LFS. LFS är en resultatenhet under landstingsstyrelsen och räkenskaperna bedöms därför i delrapporten för landstingsstyrelsen.

1 Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat - prognos per 2018-08-31

1.1 Ekonomi Locum

Locum prognostiserar årets resultat till 9 mnkr, vilket är 2 mnkr högre än fullmäktiges resultatkrav.

Intäkterna prognostiseras till 370 mnkr, vilket är 26 mnkr (7,6 procent) högre än budgeterat. Ökade intäkter för försäljning av fastighetstjänster till följd av ökade timpriser förklarar i princip hela den prognostiserade intäktsökningen för året.

Kostnaderna, inkl. avskrivningar och finansiella poster, prognostiseras till 361 mnkr, vilket är 24 mnkr (ca 7,1 procent) högre än budgeterat. Merparten av budgetavvikelsen, 18 mnkr, avser ökade kostnader för inhyrd personal. Avskrivningar och kapitalkostnader bedöms bli 2 mnkr högre än budgeterat. Återstående prognostiserade kostnadsökningar på sammantaget 4 mnkr är summan av mindre kostnadsökningar för ett antal budgetposter.

Periodens investeringar uppgår till 0,9 mnkr, vilket motsvarar en upparbetningsgrad på 20 procent. Helårsprognosen för 2018 uppgår till 4,5 mnkr, vilket är i linje med årets investeringsbudget.

Revisionen bedömer styrelsens prognos för det ekonomiska resultatet i allt väsentligt som rimlig.

1.2 Ekonomi Landstingsfastigheter i Stockholm (LFS)

Locum prognostiserar årets resultat för LFS till 550 mnkr, vilket är 215 mnkr högre än fullmäktiges resultatkrav på 335 mnkr. I prognosen för resultatet ingår reavinster på 257 mnkr för försäljning av två fastigheter, Glaven 8 och Riset 11.

---

¹ Fortsättningsvis kallat för Locum, eller för bolaget.

Resultatet exklusive reavinster förväntas bli 293 mnkr och understiger därmed resultatkravet med 42 mnkr.

I tertialrapporten per den sista april prognostiserade Locum ett helårsresultat före realisationsvinster för LFS på 323 mnkr. Det prognostiserade helårsresultatet har minskat med 50 mnkr mellan tertialrapporten per april och delårsbokslutet per augusti.

Intäkterna prognostiseras till 3 164 mnkr, vilket är 137 mnkr (4,5 procent) högre än budgeterat. Hyresintäkter överstiger budgeten med ca 64 mnkr och intäkter för fastighetsservice med ca 37 mnkr, vilket främst beror på ökad efterfrågan på fastighetstjänster. Övriga intäkter och bidrag överstiger budgeten med ca 37 mnkr och beror till största delen på ett högre omställningsbidrag² än vad som budgeterats.

Kostnaderna, inkl. avskrivningar och finansiella poster, uppgår enligt prognosen till 2 871 mnkr, vilket är 179 mnkr (ca 6,6 procent) högre än budgeterat. Av budgetavvikelsen är ca 248 mnkr hänförligt till ökade förvaltningskostnader och ca 109 mnkr beror på högre kostnader för drift, skötsel och löpande underhåll. Till detta tillkommer ökade övriga kostnader på 31 mnkr, kostnader som är direkt kopplade till de ökande intäkterna för sålda fastighetstjänster. Däremot är avskrivningar och finansiella kostnader ca 210 mnkr lägre än budgeterat.

Periodens investeringar uppgår till 3 159 mnkr, vilket motsvarar en uppbyggnadsgrad på 65 procent. Helårsprognosen för 2018 uppgår till 4 861 mnkr, vilket är i linje med årets investeringsbudget.

Avvikelser i förhållande till budget har i huvudsak analyserats och kommenterats på ett tillfredställande sätt i styrelsens delårsrapport. Revisionen bedömer styrelsens prognos för det ekonomiska resultatet vid LFS i allt väsentligt som rimlig.

1.3 Verksamhet

Locum redovisar prognos på uppfyllelse av mål och fullmäktigeuppdrag i enlighet med gällande anvisningar från landstingsstyrelsens förvaltning. Av styrelsens delårsrapport framkommer att styrelsen bedömer att målen i huvudsak kommer att uppnås.

Styrelsen bedömer vidare att fullmäktiges uppdrag för verksamheten i huvudsak kommer att genomföras under året.

Revisionen bedömer styrelsens prognos för det verksamhetsmässiga resultatet i allt väsentligt som rimlig.

---

² Omställningsbidrag är en ersättning som landstingets sjukvårdsverksamheter och LFS kan erhålla från landstinget centralt och har en direkt koppling till eventuella godkända omställningskostnader som uppstår i samband med genomförandet av framtidens hälso- och sjukvård (FHS).

1.4 Sammanfattande bedömning

Locum prognostiserar årets resultat för bolaget till 9 mnkr, vilket är 2 mnkr högre än fullmäktiges resultatkrav. Locum prognostiserar årets resultat för LFS till 550 mnkr, vilket är 215 mnkr högre än fullmäktiges resultatkrav till följd av reavinster från fastighetsförsäljningar. Avvikelser i förhållande till budget har i huvudsak analyserats och kommenterats på ett tillfredställande sätt i styrelsens delårsrapport.

Styrelsen bedömer att fullmäktiges mål för verksamheten i huvudsak kommer att uppnås. Måluppfyllelsen har i huvudsak analyserats och kommenterats på ett tillfredställande sätt i styrelsens delårsrapport. Styrelsen bedömer att fullmäktiges uppdrag för verksamheten i huvudsak kommer att genomföras under året.

Revisionen bedömer styrelsens prognos för det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet i allt väsentligt som rimlig.

2 Intern styrning och kontroll

Granskningen av den interna styrningen och kontrollen har genomförts av revisionskontoret och auktoriserad revisor.

2.1 Ekonomi- och verksamhetsstyrning

Locum har i budgeten i huvudsak brutit ner de av fullmäktiges mål som berör verksamheten till egna uppföljningsbara strategier, mål och indikatorer. Styrelsen har också i sin affärsplan för året ställt upp ett antal strategiska mål med tillhörande måttetal. Strategierna och målen i budget samt affärsplan bedöms sammantaget av revisionskontoret vara i linje med fullmäktiges mål.

Den auktoriserade revisorn har granskat dels 2018 års arbetsordning för styrelsen och VD-instruktioner, dels rutiner för rapportering till styrelsen, samtliga utan noteringar.

2.2 Riskanalys och intern kontrollplan 2018

Styrelsen har fastställt en för året aktuell intern kontrollplan i samband med beslut om 2018 års affärsplan. Den interna kontrollplanen är upprättad utifrån dokumenterad risk- och väsentlighetsanalys som genomförts av styrelsen tillsammans med bolagets ledningsgrupp. Granskningen visar att åtgärderna som anges i internkontrollplanen i stort är anpassade till bolagets verksamheter och till dem hörande risker.

Statusen på den interna kontrollplanen rapporteras tertiälvis till styrelsen. I samband med delårsrapporteringen bedömer styrelsen, i enlighet med landstingsstyrelsens anvisningar, dels åtgärdsstatus per risk i internkontrollplanen, dels om vidtagna åtgärder bedöms resultera i önskvärd effekt. Styrelsen bedömer statusen för alla de tolv beslutade åtgärds-/kontrollpunkterna i internkontrollplanen som gröna, dvs. att beslutade åtgärder och aktiviteter pågår enligt plan. I uppföljningen av internkontrollplanen bedöms också "trend" per risk och åtgärd, d v s

hur väl de åtgärder som genomförts haft önskad effekt. Styrelsen bedömer att vidtagna åtgärder i hanteringen av riskerna i internkontrollplanen har haft önskvärd effekt för fem av de tolv riskerna (grön) och att merparten av åtgärderna givit önskvärd effekt för övriga sju risker (gul), men att vissa delar kvarstår innan full effekt uppnås för dessa sju.

2.3 Projektredovisning av investeringar och underhåll

Revisionen har tidigare granskat redovisningen inom stora investerings- och underhållsprojekt, senast i samband med årsbokslutet 2017³. I samband med höstensa granskningen av intern kontroll har Locums hantering av utrangeringar av restvärden i LFS anläggningsregister granskats utifrån Rådet för kommunal redovisning (RKR). Granskningen har visat att det saknas kontrollmoment som säkerställer att utrangering av restvärden genomförs i enlighet med gällande rutiner.

Rekommendation:

- Ledningen för Locum bör implementera en dokumenterad kontroll för att säkerställa att utrangering av restvärden genomförs.

2.4 Utbetalnings- och inköpsprocessen

I samband med 2017 års granskning⁴ rekommenderade den auktoriserade revisorn bolaget att ta fram rutiner som säkerställer att utbetalningar och hanteringar av bolagets bankfullmakter sker med dualitet, dvs. av två medarbetare i förening. Den auktoriserade revisorn konstaterar i höstens uppföljning att bolaget åtgärdat rekommendationen, men har samtidigt funnit andra avvikelser inom området. Dels har granskningen visat att personer som avslutat sin anställning vid Locum fortfarande har bankfullmakt att företräda bolaget, dels att senast beslutade attestordning för bolaget inte följs. Av granskningen framkommer att en person har attesterat faktura som inte återfinns i attestordningen. Den auktoriserade revisorns bedömning är att bolagets process för inköp och utbetalningar därför behöver förstärkas.

Rekommendationer:

- Ledningen för Locum bör implementera en rutin som säkerställer att Locums bankfullmakter är uppdaterade och aktuella.
- Ledningen för Locum bör säkerställa att bolagets attestordning är uppdaterad och aktuell.

2.5 Granskningar utan väsentliga iakttagelser

Revisionen har granskat intäktsprocessen vid LFS. Vidare har den auktoriserade revisorn granskat bokslutsprocessen och löneprocessen, inklusive pensionsavsättningar, vid Locum. Utifrån genomförda granskningar bedöms dessa tre processer

---

³ Revisionens årsrapport 2017 avseende Locum AB, RK 2017 - 0017

⁴ Delrapporterings-PM 2017 Locum AB, RK 20170017

fungera tillfredställande. Granskningarna avseende bokslutsprocessen och löneprocessen kommer att fortgå under hösten och i samband med årsbokslutet. Den auktoriserade revisorn har även genomfört substansgranskning av ledningsnära kostnader och representation vid bolaget utan några väsentliga noteringar.

2.6 Sammanfattande bedömning

Revisionen bedömer att styrelsen mål är i linje med fullmäktiges mål. Styrelsen bedöms vidare ha fastställt en för året aktuell intern kontrollplan utifrån en dokumenterad risk- och väsentlighetsanalys.

Vid hittills genomförda granskningar har mindre avvikelser noterats när det gäller projektredovisning av investeringar samt utbetalnings- och inköpsprocessen. Dessa bedöms dock inte vara av sådan karaktär att de påverkar den samlade bedömningen av styrelsens interna styrning och kontroll.

Den auktoriserade revisorn och revisionskontoret bedömer sammantaget den interna styrningen och kontrollen vid Locum som tillräcklig.

3 Räkenskaper

Granskningen av räkenskaperna har genomförts av auktoriserad revisor. Revisionen av den finansiella rapporteringen har utförts i enlighet med International Standard on Review Engagements ISRE 2410 Översiktlig granskning av finansiell delårsinformation.

3.1 Sammanfattande bedömning

I granskningen har det inte kommit fram några omständigheter som ger anledning att anse att styrelsens delårsrapport inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen, bokföringsnämndens allmänna råd och god redovisningssed.

4 Yttrande över Årsrapport 2017

Bolagets styrelse har 2018-09-27 lämnat yttrande över revisionens årsrapport för 2017. Styrelsen har inte i sitt yttrande framhållit synpunkter som avviker från revisionens synpunkter i årsrapporten.

Bilagor:

- Bilaga 1 Sammanställning och uppföljning av årets och tidigare års lämnade rekommendationer till styrelsen
- Bilaga 2 Sammanställning och uppföljning av årets och tidigare år lämnade rekommendationer till ledningen
- Bilaga 3 Yttrande över årsrapport 2017

Sammanställning och uppföljning av lämnade rekommendationer avseende tidigare år och innevarande år: Locum AB, Delår 2018

Gransk- ningsår	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar
		Ja	Del- vis	Nej	
2017 Årsrapport ID: 1160	Styrelsen för Locum bör stärka den interna kontrollen av redovisningen av pågående projekt i LFS.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.
2017 Årsrapport ID: 1158	Styrelsen för Locum bör, tillsammans med kulturnämnden och landstingsstyrelsen, tydliggöra hur kostnaderna som relateras till evakueringen av konst ska hanteras och vilken verksamhet som har ansvaret för konsten medan den lagerhålls.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2018.
2017 (Projekt 7/2017) ID: 1238	Locum bör säkerställa att riskarbetet i de enskilda programmen omfattar eventuell förekomst av oegentligheter och att det följs upp hur entreprenörerna arbetar med detta område.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2018.
2017 (Projekt 7/2017) ID: 1237	Locum bör arbeta för att minska de risker som finns med de valda genomförande och ersättningsformerna där en och samma entreprenör är konsult, utförare- och totalentreprenör och där landstinget bär hela den ekonomiska risken.				Följs upp i samband med årsgranskningen 2018.
2017 (Projekt 7/2017) ID: 1236	Landstingsstyrelsen bör tillsammans med Locum säkerställa att signaler om fördyringar fångas upp i ett tidigt skede och att förnyade genomförandebeslut tas upp i fullmäktige i ett skede där det är möjligt att omprioritera eller omvärdera projektens genomförande.				2018-10-10, Mot bakgrund av landstingsstyrelsens översyn av landstingets investeringsprocess kommer rekommendationen att följas upp i anslutning till att den nya investeringsprocessen beslutats. Följs upp i samband med årsgranskningen 2019.

Beslutsinformation

Beslutsinformation

---

från sammanträde med styrelsen i Locum AB torsdagen den 27 september 2018, kl. 15.00-17.25 hos Locum AB, Östgötagatan 12 i Stockholm, möteslokal Årstaviken

Närvarande

Ledamöter

Paul Lindquist	Ordförande
Lars Tunberg	ledamot, 1:e vice ordförande
Rolf Lindell	ledamot, 2:e vice ordförande
Mikael Igelström	ledamot
Christer Grunder	ledamot
Yusuf Aydin	ledamot
Sven Andersson	ledamot

Suppleanter

Björn Samuelsson	suppleant
Maria Elgstrand	suppleant
Lena Hallerby	suppleant
Margareta Cantell	suppleant
Lowisa Anderzon	suppleant tjug
Roger Svalhede	suppleant
Solveig Holmgren	suppleant
Yildiz Kafkas	suppleant, tjug

Övriga

Anette Henriksson	verkställande direktör
Per-Inge Buskas	vice verkställande direktör
Dan Eriksson	ekonomidirektör
Charlotte Viksten	bolagsjurist, sekreterare
Katarina Norberg	fastighetsdirektör
Björn Åsander	biträdande projektdirektör
Marie Boestad	affärsutvecklingsdirektör, § 23

Veronica de Jonge	landstingsrådssekreterare
Maja-Malin Ekelöf	landstingsrådssekreterare

Sandra Carlsvärd	Akademikerföreningen SACO
Leif Engström	Vision
Peter Stolpe	Vision

Beslutsärenden

§ 15 Yttrande över landstingsrevisorernas årsrapport 2017 för Locum AB (LOC 1710-1004)

Föredrog verkställande direktören ärendet.

Anmälde Yildiz Kafkas för miljöpartiets räkning ett särskilt uttalande, bilaga 1.

Beslutade styrelsen

att uppdra åt verkställande direktören att avge yttrande över
landstingsrevisorernas årsrapport 2017 för Locum AB enligt förslag.

Vid anteckningarna

Charlotte Viksten
Styrelsesekreterare

Yttrande över landstingsrevisorernas årsrapport 2017 för Locum AB

Ärendet

Landstingsrevisorerna har överlämnat årsrapport 2017 för Locum AB. Styrelsen för Locum AB har beretts möjlighet att yttra sig över rapporten senast den 28 september 2018.

I den årliga revisionen prövas om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig.

Locums synpunkter

Sammanfattning 2017

År 2017 har varit ännu ett händelserikt år för Locum. Stockholms läns landsting (SLL) genomför en av de största satsningarna någonsin inom hälso- och sjukvården. I denna satsning har Locum en viktig roll inom ramen för genomförandet av ett stort antal ny- och ombyggnationer på flertalet av landstingets sjukhus. Locum hanterar just nu den hittills största projektportföljen i bolagets historia motsvarande ett värde på 15 miljarder kronor.

Förvaltningsuppdraget har under 2017 präglats av fortsatt fokus på att arbeta systematiskt med löpande förbättringar av driften och skötseln av landstingets vårdfastigheter. Under året har vi också fullföljt arbetet med att tydliggöra mål och förväntade leveranser, stärka samarbetet med våra kunder och öka kundnöjdheten.

Utifrån ett helhetsperspektiv har 2017 varit ett bra år – givetvis med en rad utmaningar – men samtidigt med flera goda framsteg och resultat. Locum har under denna pressade period lyckats uppnå ett starkt ekonomiskt resultat som överstiger landstingsfullmäktiges resultatkrav.

Ett av Locums strategiska mål är Nöjda kunder. Målet för kundnöjdhet 2017 var 65, vilket uppnåddes. Mätningen av kundnöjdheten visade ett resultat på 65 – en ökning med 5 punkter jämfört med 2016. Resultatet visar tydligt att Locums strukturerade och långsiktiga förbättringsarbete ger resultat. Under 2017 har Locum även genomfört mätningar¹ av hur kunderna tycker att kontakten med Locums kundtjänst fungerar. 83% av kunderna var nöjda eller mycket nöjda med Locums kundtjänst.

---

¹ Genomförs var tredje månad för att bli en enkeltjänst, väntetid, återkoppling, bemötande och kundtjänsts förmåga att förstå ärendet.

Sammanfattningsvis bedömer landstingsrevisorerna att Locums verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vidare bedömer revisionen att det finns riktlinjer och rutiner för att säkerställa en tillräcklig styrning och intern kontroll inom bolagets verksamhetskritiska processer. Räkenskaperna bedömer den auktoriserade revisorn som rättvisande.

Verksamhetsmässigt resultat

Attraktiv arbetsgivare

Resultatet av 2017 års medarbetarundersökning visar ett mycket gott resultat med en höjning av totalindex med 5 enheter till 79. Undersökningen besvarades av 96 % av de tillfrågade, vilket visar på ett högt engagemang.

Revisorerna pekar i rapporten på att Locum under de senaste åren haft en ökande sjukfrånvaro. Sjukfrånvaron har minskat under 2017. Under året har insatser för minskad sjukfrånvaro genomförts med bl a chefsstöd från HR i alla rehabiliteringar, tidig uppföljning av korttidsfrånvaro och ökad kunskap hos chefer i att upptäcka och agera på tidiga signaler på ohälsa.

Hållbar tillväxt och utveckling

Locum bedriver ett systematiskt miljöarbete för att långsiktigt bli klimatneutrala och minimera negativ påverkan på miljö och hälsa. Viljeinriktningen och målen i landstingets miljöprogram 2017-2021 utgör utgångspunkt i Locums miljöarbete. I miljöplanen, som är en del av Locums affärsplan, tydliggörs bolagets miljömål och strategier för att nå målen.

Av årsrapporten framgår att Locum når målen för två av tre indikatorer – d v s målen för effektivisering av använd energi samt andel sorterat byggavfall. När det gäller andel sorterat avfall från byggtrepreneur är sorteringsgraden 94 %. Att målet inte uppnåtts beror på en förändring i bedömningskriterierna hos Byggvarubedömningen, vilket också framgår av revisionsrapporten. Målet för 2018 har därför justerats utifrån SLL:s miljöprogram som anger att minst 90 % av byggprodukterna ska vara accepterade eller rekommenderade.

Intern styrning och kontroll

Redovisning av pågående investeringsprojekt

Av rapporten framgår att revisorerna bedömer att uppföljningen av projektutfall samt att dokumentationen avseende kostnadsförda utgifter i LFS behöver stärkas.

Locum har tidigare påpekat att hela poängen med huvudprojekt och delprojekt är att uppföljningen sker via huvudprojektet. Interna omföringar mellan delprojekt påverkar alltså inte utfallet i huvudprojektet. När ett projekt aktiveras görs det per delprojekt. I de flesta fall aktiveras respektive delprojekt samtidigt. Vi bedömer därför att det inte finns risk för felaktiga avskrivningar.

YTTRANDE

2018-08-27

Projektnr:

Styrelsen för Locum AB

Delprojekten är ett sätt att fördela den totala investeringsbudgeten till mindre avgränsade projekt. Detta är nödvändigt för att säkerställa en effektiv projektstyrning. Varje delprojekt har en ansvarig projektledare. Uppföljningen av den totala budgeten sker alltid via huvudprojektet. Delprojekten är alltså bara interna projekt, som inte redovisas till SLL.

När det gäller redovisningen av pågående investeringsprojekt har Locum påbörjat ett förbättringsarbete för att stärka intern styrning och kontroll. Exempelvis kommer projektutgifter som inte kan aktiveras som anläggningstillgång att kostnadsföras löpande.

När det gäller de vid årsbokslutet upplupna projektutgifterna har kraven på underlag/dokumentation förtydligats och kvalitetssäkringen stärkts.

Styrning av vårdens och trafikens investeringar

Landstingsrevisorerna har i en särskild projektrapport (nr 11/2017) granskat styrning och uppföljning av två större investeringsprojekt, varav ett inom vården. Vårdprojektet som granskats är behandlingsbyggnaden vid Danderyds sjukhus.

Styrelsen för Locum AB yttrade sig över rapporten i samband med styrelsemötet den 24 maj 2018 (LOC 1802-0631). I yttrandet skriver Locum bl a följande:

När det gäller Locums roll och uppdrag konstaterar revisionen att den projektorganisation som finns för det granskade projektet är adekvat samt att rapportering och uppföljning från Locums sida har fokus på rätt saker – d v s budget, tid, omfattning och framdrift. I det aktuella projektet har också Locum på ett tidigt stadium och vid flera tillfällen rapporterat prognosticerade avvikelser till landstingsstyrelsens förvaltning (LSF) i enlighet med rapporterings- och uppföljningsstrukturen.

Styrelsen kan konstatera att Locum agerar kompetent och professionellt utifrån bolagets roll och uppdrag i investeringsprocessen.

Inför de framtida utmaningar som landstinget står inför finns det definitivt lärdomar att dra från de investeringsprojekt som nu genomförs. Viktigast är att de rätta förutsättningarna finns för att kunna driva fleråriga komplexa byggprojekt framgångsrikt. Förutom det självklara i att det finns en klar och tydlig fördelning av ansvar, roller och beslutsmandat mellan inblandade parter måste det redan från början de rätta förutsättningarna finnas för att genomföra projekten utifrån beslutade ramar (budget, tid och innehåll/omfattning). Idag i de strategiska projekten, är det ekonomi och tidplan som styr samtidigt som de detaljerade förutsättningarna många gånger saknas (hur ska innehållet se ut, för vilken verksamhet bygger vi). Detta skapar en situation som innebär att Locum många gånger behöver rycka ut och lösa problem istället för att arbeta med att förebygga/förhindra att problem uppstår.

Sedan den 1 mars 2018 har Locum ett förändrat ägardirektiv som bl a innebär att planerings- och genomförandeansvaret för fastighetsinvesteringar inom Landstingsfastigheter Stockholm (LFS) har överförts från landstingsstyrelsen till Locum AB. Locum ska även samordna fastighetsinvesteringarna med de investeringar som görs avseende medicinteknisk utrustning, inventarier samt informations- och kommunikationsteknik.

Avslutningsvis är det viktigt att den översyn av landstingets investeringsprocess som pågår bidrar till att tydliggöra roller och ansvar och därmed bidra till att säkerställa en effektiv investeringsprocess inom SLL.

Byggprojekt i vårdens fastigheter

Hösten 2017 granskade landstingsrevisorerna två byggprojekt vid Södersjukhuset respektive S:t Görans sjukhus. Styrelsen för Locum AB yttrade sig över revisionsrapporten i samband med styrelsemötet den 22 februari 2018 (LOC 1801-0192).

Utöver de kommentarer som återges i årsrapporten vill Locums styrelse återigen betona att Locum flaggade för kraftiga kostnadsöverskridanden i det aktuella projektet på S:t Görans sjukhus hösten 2016, som en konsekvens av två år med överklaganden samt den accelererande prisökningen på marknaden.

Arbetet med att förebygga oegentligheter

Landstingsrevisorerna bedömer att Locum har tillräckliga förutsättningar att förebygga oegentligheter. I och med att det finns en förhöjd risk för oegentligheter inom samhällsbyggnadssektorn rekommenderar revisorerna att Locum trots allt stärker kontrollen av entreprenörer/leverantörer.

Grundläggande i Locums arbete med att förebygga oegentligheter är att skapa en kultur där medarbetarna känner sig bekväma med att lyfta frågor kring oegentligheter. Locum arbetar också med en rad andra aktiviteter och åtgärder.

Sedan 2016 finns det elektroniska personalliggare på våra byggarbetsplatser. Syftet med personalliggaren är att motverka svartarbete och främja en sundare konkurrens i byggbranschen. Ett annat exempel är att Locum kvartalsvis begär utdrag från Skatteverket för att kontrollera befintliga leverantörer. Ett tredje exempel är stickprov i form av kontroll och uppföljning av ekonomin i våra investeringsprojekt. Två stora projekt (Sollentuna och Chopin) har granskats genom extern revision.

När det gäller ekonomistyrningen i byggprojekt sker den bl a genom regelbundna ekonomimöten med respektive leverantör för att styra och följa upp kostnaderna i projektet. Uppföljningen omfattar leverantörens ekonomi, slutkostnadsprognos, ÄTA (Ändringar-Tillägg-Avgående), betalningsplan, underlag från underentreprenörer,

resursplan och dagbok. Även hanteringen av fakturor och fakturaunderlag behandlas vid ekonomimötena.

För närvarande pågår en översyn av Locums byggprojektledningshandbok. I översynen ingår också att se om rutinerna för kontroll av fakturor kan stärkas ytterligare.

Under 2018 utvecklas hur Locum arbetar med avtalstecknande. I beslutsordningen för Locum AB och Landstingsfastigheter Stockholm införs dualitet, innebärande att avtal eller beslut ska tecknas av två i förening när värdet överstiger 200 000 kronor.

Hantering av konst

Sedan våren 2018 pågår en utredning om konsten i landstinget. Utredningen leds av SLL Analys och utveckling. Locum deltar i utredningen. De frågeställningar som tas upp i revisionsrapporten berörs också i utredningen. Parallellt med utredningen har Locum påbörjat arbetet med en översyn av avsnittet om konst i byggprojekt i handboken för byggprojektledning.

Intern kontroll och hantering av utlandsresor

Landstingsrevisorerna konstaterar att Locum i huvudsak följer landstingets riktlinjer och att Locums egna riktlinjer i allt väsentligt bedöms vara tillräckliga. Enligt landstingsrevisorerna bör dock Locums regelverk förtydligas gällande beslut och dokumentationskrav i samband med tjänsteresa.

I juni 2018 uppdaterade och förtydligade Locum reglerna gällande tjänsteresor.

Avrapporterade granskningar i delrapporterings-PM

Inköpsprocessen inklusive utbetalningar

Tidigare rekommendation om att införa en regelbunden kontroll av nyregistrerade leverantörer samt ändringar i fast data åtgärdades 2016. Själva kontrollen av fast data genomförs varje månad samt genom stickprov. Rutinbeskrivningen kommer att förtydligas. Även rekommendationen gällande krav på dualitet i samband med administration av bankbehörigheter är åtgärdad.

Tidigare lämnade rekommendationer

Styrelsen för Locum bör systematiskt engagera hyresgäster i energieffektiviseringsarbetet... (2014 ID: 508)

Av Locums energianvändning i befintligt fastighetsbestånd uppskattas ca 35 % vara verksamhetsenergi. I landstingets nya miljöprogram 2017-2021 ställs för första gången krav på att även verksamhetsenergin ska minska.

En utmaning i arbetet med att minska energianvändningen är att sjukvården blir alltmer teknikintensiv och därmed mer energikrävande. Locums roll avseende verksamhetsenergin bör vara att, utifrån bolagets uppdrag, stödja verksamheterna samt

Per-Inge Buskas
Vice verkställande direktör
08-123 173 34
per-inge.buskas@sll.se

YTTRANDE

2018-08-27

Projekt nr:

Styrelsen för Locum AB

sid 6 av 6

Diarienumr

RK 2017-0017 | LOC 1710-1004

vara delaktig i arbetet att skapa incitament för att minska användningen av verksamhetsenergi.

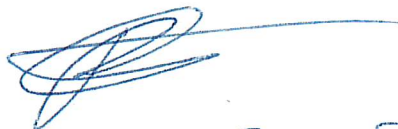
När det gäller att systematiskt engagera hyresgästerna i energieffektiviseringsarbetet arbetar Locum idag med olika verktyg och mallar som ska stödja energieffektivisering i verksamheterna. Några av verksamheterna har idag goda exempel på arbetssätt för att minimera energianvändningen.

Styrelsen menar att rekommendationen är åtgärdad och att revisionen bör ompröva den i samband med delårsgranskning 2018.

Räkenskaper

Redovisning av omställningskostnader i LFS

Locum noterar inför 2018 revisionens bedömning gällande redovisningen av omställningskostnader i LFS.

~~Anette Henriksson~~ Per-Inge Buskas
~~Verkställande direktör~~ Vice VD

Delges
Akten

Anette Henriksson
Verkställande direktör
08-123 17001
anette.henriksson@sll.se

Fullmakt | LOC 1801-0139

Fullmakt

Härmed befullmäktigas vice verkställande direktör Per-Inge Buskas att, i undertecknads frånvaro, under perioden 1 – 5 oktober 2018, fatta beslut i fråga som rör Locum AB och Locum AB:s uppdrag att förvalta landstingets fastigheter och övriga från Stockholms läns landsting till Locum AB givna uppdrag samt befullmäktigas Per-Inge Buskas att företräda Stockholms läns landsting i dessa frågor samt i övrigt ansvara för fullgörandet av verkställande direktörs arbetsuppgifter enligt lag och gällande vd-instruktion. Fullmakten omfattar också rätt att, i verkställande direktörens ställe, fatta beslut i ärende avseende begäran om utlämnande av allmän handling.

Stockholm, den 26 september 2018

Anette Henriksson
Verkställande direktör

Yttrande över landstingsrevisorernas årsrapport 2017 för Locum AB

Miljöpartiet anser det som viktigt och nödvändigt att bistå verksamheterna med kunskap och skapa incitament för energieffektivisering. Tydligt är det arbetet inte tillräckligt då nästan hälften av LOCUMs elförbrukning utgörs av verksamhets-el.

Vi har tidigare lämnat in två särskilda uttalanden med begäran om att verksamheterna, genom reglering i Gröna hyresavtal, helt eller delvis står för sina elkostnader. Den första skrivelsen inlämnades efter delårsrapporten (28 september 2017) och den andra i samband med redovisningen av årsrapporten (22 februari 2018). Tanken borde prövas för snabbare resultat.

Eftersom vi ännu inte fått någon respons på våra skrivelser om effektivisering av verksamheternas el anser vi inte att arbetet med energieffektivisering är tillfredsställande.